

Fig. 1. Skitse af †Egense Kirkes tomt (ikke målfast). Øst opad. 1. Tårn. 2. Snit gennem skibet. 3-4. Grave. Ved Knud Lehn Petersen 1931. — Sketch of †Egense Church site (not to scale). East at top. 1. Tower. 2. Section through nave. 3-4. Tombs.

†EGENSE KIRKE

NORUP SOGN

Egense er første gang omtalt på skrift 1427 i forbindelse med, at Detlev Skinkel lod Skt. Hans' forstander nyde en 'rente og afgift' af noget gods.¹ I Næsbyhoved Lens jordebøgers skattemantal for 1511 er 12 personer oplyst under landsbyen.²

Kirken betalte 10 mk under landehjælpen 1524-26 og måtte afhænde en mindre klokke som følge af klokkeskatten 1526 (jf. ndf.).³ Som en del af Christian III's omorganisering af sognepræsternes aflønning 1555 blev det besluttet, at: »Egense kircke skall nedertages«. De anvendelige byggematerialer samt inventaret skulle herefter komme Norup Kirke til gode, ligesom sognefolkene skulle søge denne kirke.⁵

Biskop Jacob Madsen oplyser 1588, at »Egense Kirke [er] affbrot oc lagd hid Norop«. Desuden anfører han i første omgang Egense i en liste over Lunde Herreds kirker, men supplerer med oplysningen, at den »er nu lagd sammen vdi et Sogen« med Norup.⁷ Dette sammen med senere omtaler af Egense Sogn (jf. ndf.) tyder på, at sognet fortsatte som en administrativ enhed, også efter kirken blev nedlagt.

1635 klagede præsten for 'Norup og Egense Sogne', Niels Rasmussen Kraft, over, at forgængerens i embedet, Knud Knudsen (†1634), var blevet boende i præstegården i Egense og dermed ikke havde efterkommet en gammel beslutning om, at sognepræsten skulle tage bolig i Norup.⁸ Han krævede derfor at kunne flytte til Norup, mens Anders Steffensen, den bonde, der beboede præstegården, så kunne overtage den i Egense.⁹ Som følge af klagen bad Christian IV sin lensmand Henning Valkendorf samt biskop Hans Mikkelsen om at undersøge forholdene og finde en passende løsning. Resultatet af dette blev, at sognepræstens ønske blev efterkommet.

Sagn. En stor sten af gnejs, der ligger ved det forhenværende Hasmark Mejeri på Strandvejen, siges at være smidt af en kæmpe, der fra sin plads på Munkebo Bakke (Hindsholm) irriterede sig over, at Egense Kirkes klokke ringede, og kastede stenen efter kirken, men ramte forbi.¹⁰

Kirken lå på en hævet grund nord for Egensegårdvej i det, der nu er den østlige udkant af landsbyen (matr. 13a) ved den nuværende Egensegårdvej (matr. 13a). Endnu ved indgangen til 1800-tallet var kirkens beliggenhed der

udtrykt ved, at bygningerne på grunden kaldtes 'Kirkehytterne'.¹¹

†*Præstegården* lå syd for kirken på den nuværende Egensegårdvej og skal blandt andet have omfattet en lade, som ifølge en døroverliggeres indskrift, »KKO 1594«, blev rejst af sognepræst Knud Knudsen 1594. At laden altså blev tilføjet 39 år efter, at man besluttede at rive kirken ned, skyldes, at gården som nævnt tjente som præstebolig for det sammenlagte sogn indtil 1635. I 1800-tallet kaldtes den for 'Annekspæstegården', og det var i dens have, at Egense †Kirkes romanske døbefont var opstillet indtil 1892 (jf. s. 4842).¹²

Bygning. Under byggearbejder ved tomten 1931 registrerede arkitekt Knud Lehn Petersen, der besøgtede stedet på Nationalmuseets foranledning, en rest af dens vesttårn og antog samtidig, at dens skib kan være rejst i kamp og tårnet opmuret af teglsten, hvilket kunne indikere, at der er tale om en romansk bygning, der fik tilføjet et gotisk tårn.¹³ Han konstaterede ligeledes, at skibets fundamenter var blevet fjernet tidligere, hvilket sikkert har været en løbende proces. De tilbageværende rester af fundamenterne skal efterfølgende være slået til vejskærver. Ved udgravningen gjorde man også to skeletfund. I 2012 har området omkring tomten været afsøgt med metaldetektor, hvorved der fremkom et antal endnu uidentificerede mønter fra middelalderen, metalstumper fra beslag og bæltespænder samt munkestensbrokker, der må stamme fra kirken.¹⁴

Inventar. Af kirkens inventar kendes blot to genstande. Dels **døbefonten*, der nu benyttes i Hasmark Kirke, og som i henhold til redaktionsprincipperne er beskrevet under den kirke (s. 4842). Dels en †*klokke*, der er nævnt i en fortegnelse over klokkeskatterne på Fyn 1529 og vejede 240 kg.¹⁵

Gravminder. To romanske †gravsten af granit, den ene udsmykket med en ubestemmelig menneskefigur over et kors, den anden, 117×51 cm, udsmykket med et processionskors i forsænket(?) relief, er foreslået at stamme fra kirken.¹⁶

For en oversigt over arkivalier og litteratur samt forkortelser anvendt i Odense Amt i almindelighed jf. s. 52-54 samt 56-59. I noterne er henvisninger til *Danmarks Kirker*, Kbh. 1933-, angivet som *DK*, efterfulgt af betegnelsen for pågældende amt; referencer indenfor Odense Amt har dog kun sideangivelse.

Redaktion ved David Burmeister. Oversættelse ved James Manley (engelsk). Korrektur ved Anne Frovin. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet marts 2018.

¹ *Reperorium diplomaticum regni danici mediævalis. Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen*, udgivet af Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie. 1. rk, III, København 1906, nr. 6338u (1427, uden dato).

² Haakon Bennike Madsen og Erland Porsmose, *Næsbyhoved Lens Regnskaber 1502-1511*, København 1991, 371.

³ »Regnskabsbog over Indtægten af Landehiælpen 1524-26«, *Danske Magazin* 4, II (1873), 50.

⁴ *Danske Kirkelove*, udgivet af Holger Rørdam (Køben-

havn 1883-89), I, 1883, 398 nr. 415 (7. og 9. januar 1555).

⁵ *Kancelliets Brevbøger* vedrørende Danmarks indre Forhold 1551f (KancBrevb), udgivet af Rigsarkivet, (København 1885-2005), 1940, 20-21 (12. jan. 1635).

⁶ Jens Rasmussen og Anne Riising, *Biskop Jacob Madsens visitatsbog 1588-1604*, Odense 1995, 121.

⁷ *Rasmussen og Riising 1995* (note 6), 113.

⁸ *Danske Kirkelove 1883-89* (note 4), III, 1889, 242-45 nr. 219 (12. jan. 1635). Det samme var tilfældet med Knud Knudsens forgænger, der af Jacob Madsen er omtalt 1593 som 'Hr. Mads i Egense', *Rasmussen og Riising 1995* (note 6) 125.

⁹ *DaKirkelove 1883-89* (note 4), III, 1889, 242-45 nr. 219 (12. jan. 1635); *KancBrevb*, (note 5), 1940, 20-21 (12. jan. 1635).

¹⁰ A. F. Schmidt, »Sagn og tro knyttet til sten i Odense og Assens Amter«, *Aarbog for Historisk Samfund for Odense og Assens Amter* 1926-30, 168-76.

¹¹ Jf. Matrikelkort 1809-52, Geodatastyrelsen.

¹² Nationalmuseet. Indb. ved Löffler (1882) samt oplysninger i NM beretningsarkivet.

¹³ NM. *Beretningsarkivet*.

¹⁴ Arkæologisk beretning i Odense Bys Museer, OBM 9766.

¹⁵ Victor Hermansen, *Klokkeskatterne af 1526 og 1601*. Manuskript i Nationalmuseet, 20.

¹⁶ Hinrichsen, *Grabsteine*, kat.nr. 584-85 (anført under Egense Kirke, Svendborg Amt, men måske snarere relateret til Egense †Kirke).

†EGENSE CHURCH

Egense is mentioned in writing for the first time in 1427; in the tax census for 1511, 12 people are listed under the village. In 1524 the church paid the lower rate, 10 marks, in land levy, while in 1526 it had to give up a small bell in lieu of bell tax. In connection with Christian III's reorganization of the remuneration of the parish priests in 1555 it was decided to demolish the church and merge the parish with Norup. At the

same time the latter church was granted permission to make use of the usable furnishings and construction materials. However, Egense Parish seems to have persisted as an administrative unit for a period after this.

Furnishings. Of the church's furnishings the Romanesque font is now in Hasmark Church (p. 4842).